

Alexianen

ZORGGROEP TIENEN

17 februari 2017

Temperamentsprofielen bij verslaving

Dr Els Santens

Psychiater Team Verslavingszorg

Inhoud

- **Kader doctoraatsonderzoek**
- **Verslaving**
- **Gray's Reinforcement Sensitivity Theory (RST)**
- **Temperamentsprofielen bij een groep klinisch verslaafden**
- **Klinische implicaties**
- **Verder onderzoek**

Verslaving

- Chronisch recidiverende hersenziekte
- Hoge life-time prevalentie cijfers zowel voor alcohol als illegale drugproblemen
- Blijvende kwetsbaarheid voor herval
- Impulsiviteit/ controleverlies = belangrijke factor bij verslaving
- Zorgt voor minder goede therapietrouw, hogere drop-out en hoger terugvalpercentage

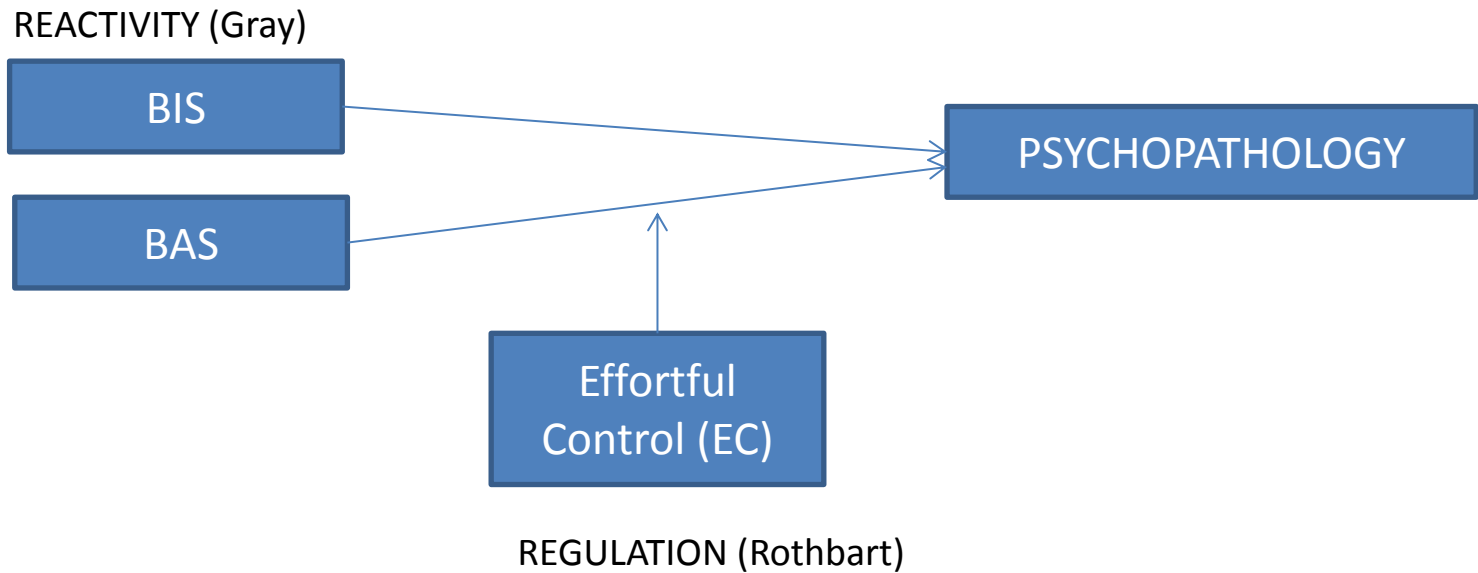
Verslaving

- **Duale pathogenese met stoornissen in motivationele en zelfregulatiemechanismen**
- **Toenemende aandacht voor belang van persoonlijkheidskenmerken bij ontstaan/continuering verslaving**
- **Indien profilering subgroepen verslaafden mogelijk dan ook betere aangrijpingspunten voor therapie mogelijk**

Verslaving

- Keuze voor Gray's RST

Gray's Reinforcement Sensitivity Theory (RST)

Temperament

Bottom-up reactiviteit

- **BIS:** Behavioral Inhibition System
  - Gevoelig voor stimuli geassocieerd met straf
  - Vermijdingsgedrag, negatief affect, neuroticisme

- **BAS:** Behavioral Activation/Approach System
  - Gevoelig voor stimuli geassocieerd met beloning
  - Toenaderingsgedrag, positief affect, extraversie

Temperament

Top-down regulatoire processen

Effortful Control = mate waarin een persoon beschikt over sterke zelfregulerende processen moduleert hun emotionele reactie (reactiviteit)

Temperament

- Bottom-up reactiviteit
  - BIS: Behavioral Inhibition System
  - BAS: Behavioral Activation System
- Top-down regulatoire processen
  - Effortful Control (EC)

IMPULSEN

CONTROLE

Kwetsbaarheid voor psychopathologie: Hoge mate van reactiviteit en lage mate van regulatie?

Hypothese: Bij verslaving lage BIS, hoge BAS en lage EC??

Exploratief onderzoek

Vraagstelling:

- Kunnen persoonlijkheidsprofielen bij middelengebruik opgesteld worden in termen van temperament (BIS/BAS en zelfcontrole (EC)
- Verschillen deze clusters op klinische symptomen (SCL-90), persoonlijkheidsstoornissen (ADP-IV) en Coping (UCL)?

Studieopzet

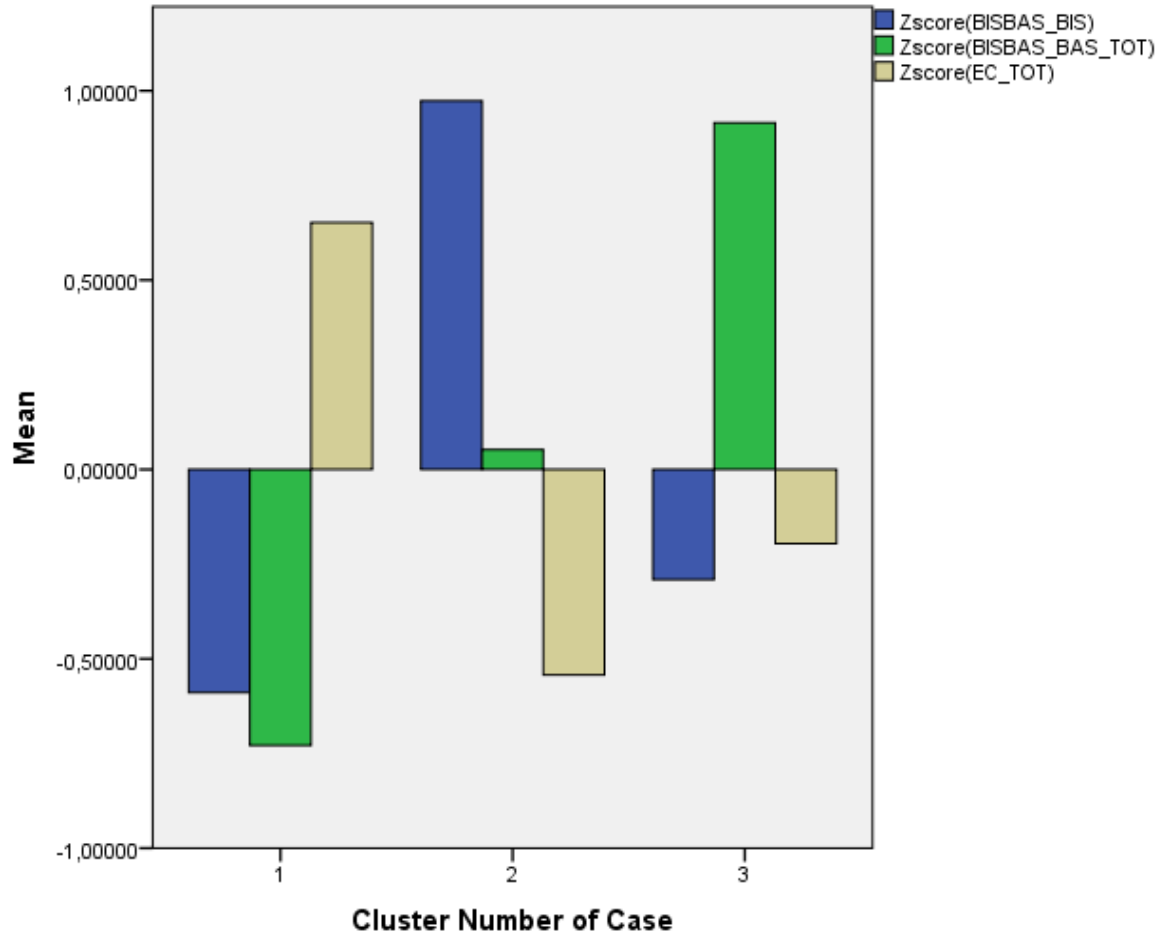
- 712 patiënten, opgenomen op TVZ
- Middelengebruiksstoornis (afhankelijkheid/misbruik van alcohol, drugs medicatie of polytox); diagnose via DSM-IV
- Gemiddelde leeftijd: 47,7j (SD= 11,25)
- 477 mannen (68.1%)
- 223 vrouwen (31.9%)
- Afname zelfrapportagevragenlijsten
  - UCL, SCL-90, ADP-IV, DUSI-R
  - ATQ (EC), BISBAS en BIS-11

Resultaten

**3 clusters/profielen obv BISBAS en EC
(binnen onze verslaafden populatie!)**

- **Cluster 1 = “ Resilient” groep**
- **Cluster 2= “Angstige” groep**
- **Cluster 3 = “Beloningsgevoelige” groep**

Resultaten cluster analyse

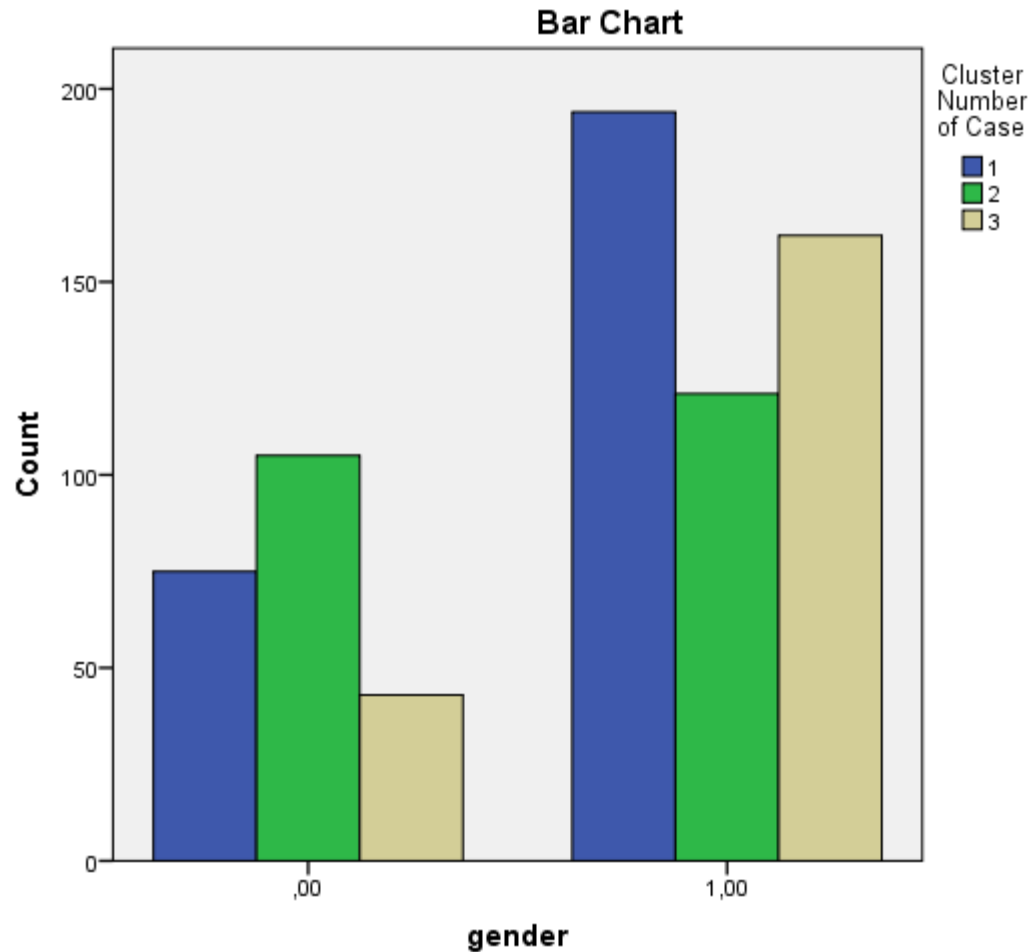

Resilient

Anxious

Reward Sensitive

Man-Vrouw verdeling over de clusters

Cluster 1 = “Resilient “ group

- N = 269
- Lage BIS and BAS scores, hoge EC
- Meer mannen als vrouwen
- Gemiddeld ouder in leeftijd in vgl met andere 2 clusters
- Hebben op gebied van klinische symptomen (SCL 90), persoonlijkheid (ADP-IV) de laagste scores
- “meest gezonde groep” (minste psychopathologie) binnen onze populatie van verslaafden

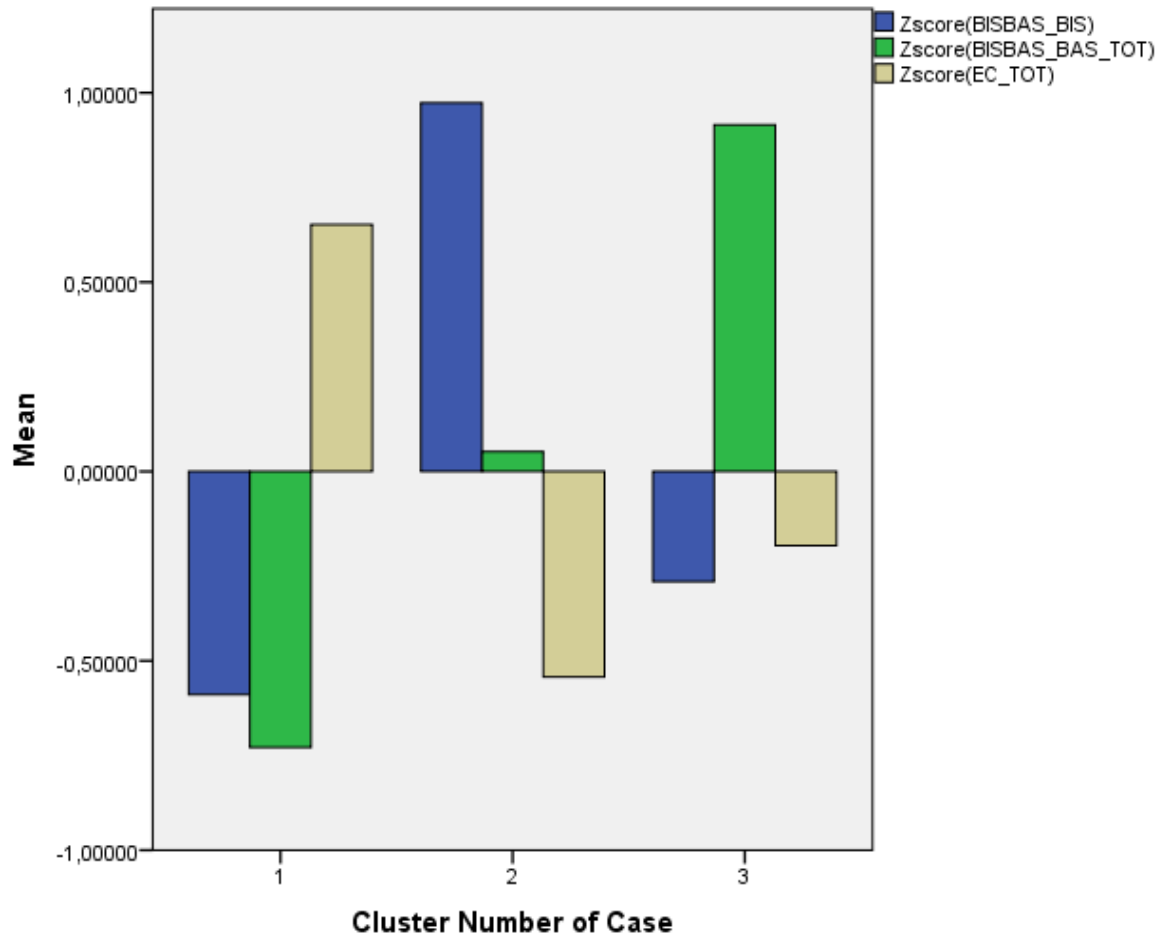
Cluster 2 = “Angstige” groep

- N = 226
- Hoge BIS, eerder matige BAS, lage EC
- Meer vrouwen als mannen
- Leeftijd jonger als cluster 1, idem als cluster 3
- Hebben de hoogste score op elk klinisch domein (SCL-90, hoogste score op angst en depressie); op de UCL hoogste score op passieve en vermijdende copingstijl en laagste score op actief aanpakken, hoogste score op Cluster A, B en C persoonlijkheidsstoornis mn afhankelijke, vermijdende en obsessief compulsieve pers st (C) en borderline en theatrale pers st (B)
- “meest pathologie binnen deze groep”

Cluster 3 = “Beloningsgevoelige” groep

- N = 205
- Hoge BAS, matige tot lage BIS, matige EC scores
- Meer mannen als vrouwen
- Leeftijd jonger als cluster 1, idem met cluster 2
- SCL-90: scores tussen cl 1 en 2 (dus meer symptomen als cl 1 en minder als cl 2)
- Copingstijl: hoogste score op expressie van emoties, geruststellende gedachten formuleren, palliatieve copingstijl
- ADP-IV: hoogste score op de antisociale en narcistische trekken

Resultaten cluster analyse

Resilient

Anxious

Reward Sensitive

Groep_soort_middel * Cluster Number of Case Crosstabulation

			Cluster Number of Case			Total
			1	2	3	
Groep_soort_middel	enkel alcohol	Count	117	54	55	226
		% within Groep_soort_middel	51,8%	23,9%	24,3%	100,0%
		% within Cluster Number of Case	44,8%	24,1%	27,2%	32,9%
		% of Total	17,0%	7,9%	8,0%	32,9%
	alcohol en benzo	Count	99	88	58	245
		% within Groep_soort_middel	40,4%	35,9%	23,7%	100,0%
		% within Cluster Number of Case	37,9%	39,3%	28,7%	35,7%
		% of Total	14,4%	12,8%	8,4%	35,7%
	alcohol en drugs	Count	36	76	75	187
		% within Groep_soort_middel	19,3%	40,6%	40,1%	100,0%
		% within Cluster Number of Case	13,8%	33,9%	37,1%	27,2%
		% of Total	5,2%	11,1%	10,9%	27,2%
	middel anders dan alcohol	Count	9	6	14	29
		% within Groep_soort_middel	31,0%	20,7%	48,3%	100,0%
		% within Cluster Number of Case	3,4%	2,7%	6,9%	4,2%
		% of Total	1,3%	0,9%	2,0%	4,2%
Total	Count	261	224	202	687	
	% within Groep_soort_middel	38,0%	32,6%	29,4%	100,0%	
	% within Cluster Number of Case	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	38,0%	32,6%	29,4%	100,0%	

Voordelen van profielen

- **Betere afstemming behandelaanbod op bepaald type persoonlijkheidsprofiel**
- **Vb beloningsgevoelige groep kan gestimuleerd worden met “alternatieve” beloningen**
- **Vb lage EC: versterken executieve controle processen door cognitieve training**
- **Vb angstige groep meer intensieve behandeling noodzakelijk**
- **Kijken welk “type” patient hier de nazorg volgt, hoe intensief dient nazorg te zijn**

- **Kan screening gebeuren obv vragenlijst alleen???**
- **Uitbreiding onderzoek met neuropsychologische testbatterij: CANTAB**

Bedankt voor jullie aandacht!

Met dank aan :

Prof. Laurence Claes (promotor): KU Leuven en UA

Prof. Geert Dom (promotor): UA

Prof. Dr. Eva Dierckx

**Patiënten en Team Afdeling Verslavingszorg voor de
medewerking aan het onderzoek**

**Fonds Wetenschappelijk Onderzoek van de Broeders van
Liefde**